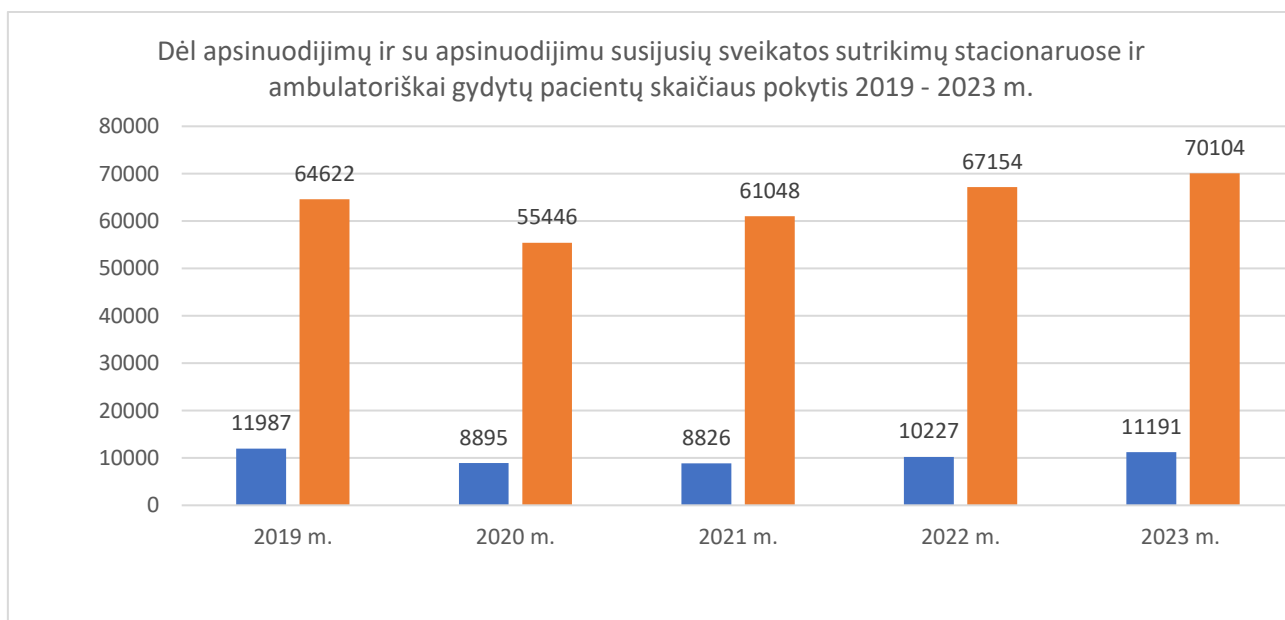

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2023 m. ataskaita

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2023 m. ataskaita parengta vadovaujantis Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVKT) Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus 2023 m. telefonu suteiktų konsultacijų ir Valstybinės ligonių kasos (toliau – VLK) pateiktais 2023 m. duomenimis.

Bendra apžvalga

2023 metais asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – ASPĮ) dėl apsinuodijimų ir dėl su apsinuodijimais susijusių sveikatos sutrikimų stacionarinės paslaugos buvo suteiktos 10 227 pacientams, ambulatorinės – 70 104 pacientams. Apsinuodijusių pacientų, gydytų stacionarinėse įstaigose (I stulpelis) ir ambulatorinėse įstaigose (II stulpelis), skaičiaus pokytis 2019 – 2023 metais parodytas 1 paveiksle.

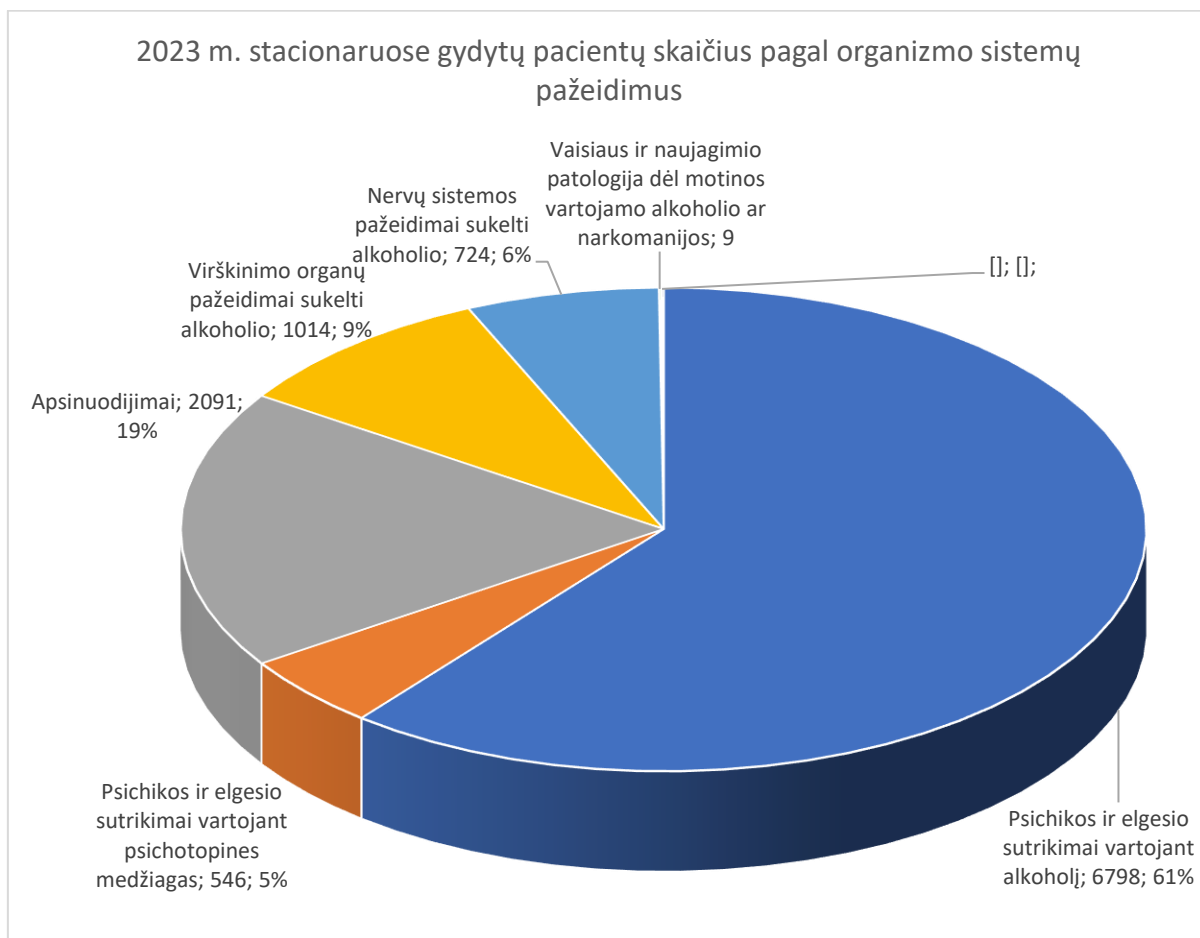
I pav. Stacionarinėse ASPĮ gydytų (I stulpelis) ir ambulatoriškai gydytų (II stulpelis) pacientų skaičiaus pokytis 2018 – 2022 metais

Bendras apsinuodijusių ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų ambulatoriškai gydytų pacientų skaičius – **70 104**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 6 890, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 32483, narkotines bei psichotropines medžiagas – 22920, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 2243, G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 5491, I kodas alkoholinė kardiomiopatija – 33, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 3, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfinis)) – 41 atvejais.

Bendras apsinuodijusių ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų skaičius – **11 191**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 2091, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 6798, narkotines bei psichotropines medžiagas – 546, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 1014 ir G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 724, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 8, I kodas (alkoholinė kardiomiopatija) – 9, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfinis)) – 1. (2 pav.):

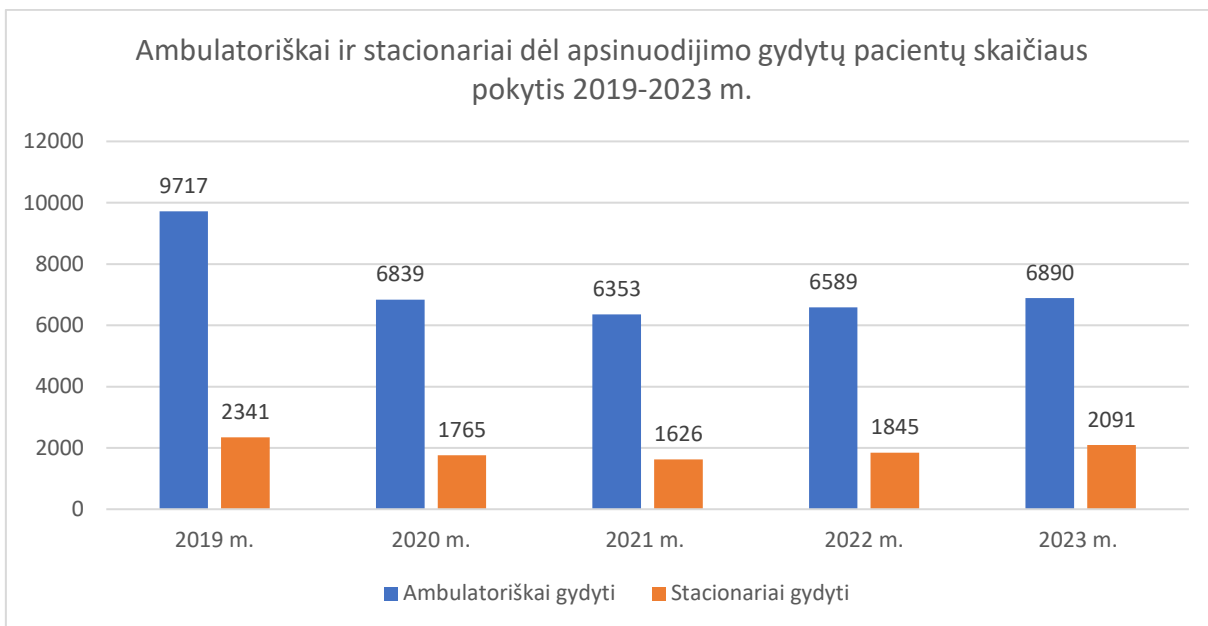

2 pav. 2023 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų pagal organizmo sistemų pažeidimus skaičius

Analizuojant apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionaruose gydytų pacientų grupės pasiskirstymą pagal paveiktas organų sistemas, nustatyta, kad didžiąją dalį – 66 proc. sudarė psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant alkoholį, narkotines ir psichotropines medžiagas.

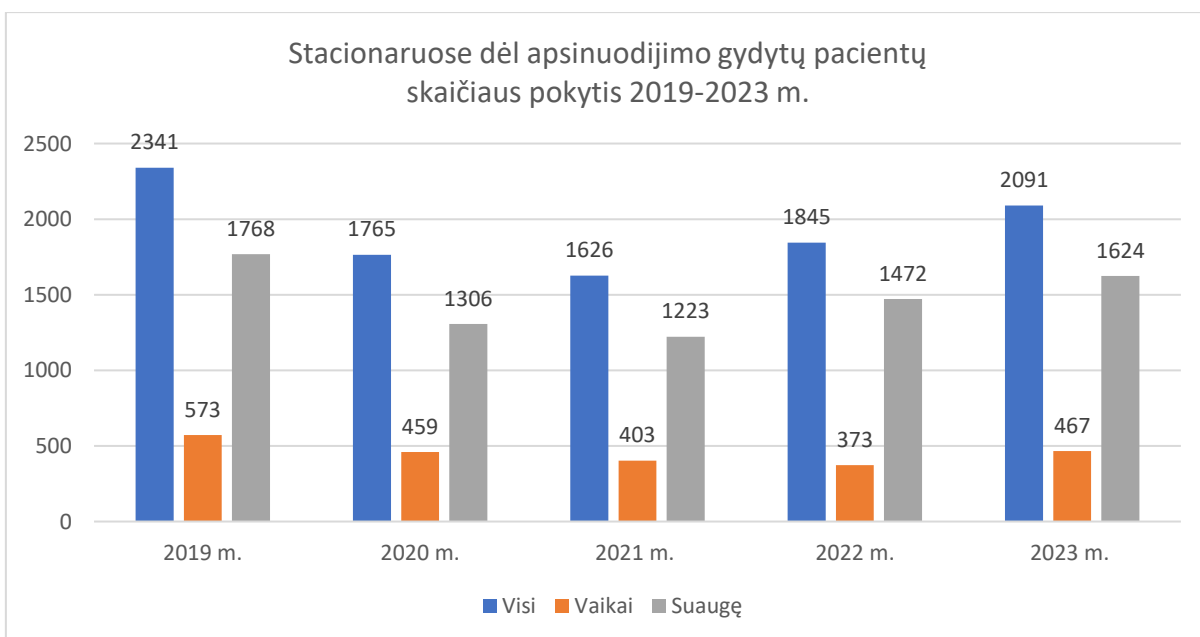
Dėl apsinuodijimo bei psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant alkoholį ir narkotines ir psichoaktyvias medžiagas 2023 metais stacionarinėse ASPĮ gydyti 9 435 pacientai:

- dėl psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant alkoholį – 6798, narkotines ir psichotropines medžiagas – 546, (iš viso - 7344);
- dėl apsinuodijimų 2 091 pacientas.

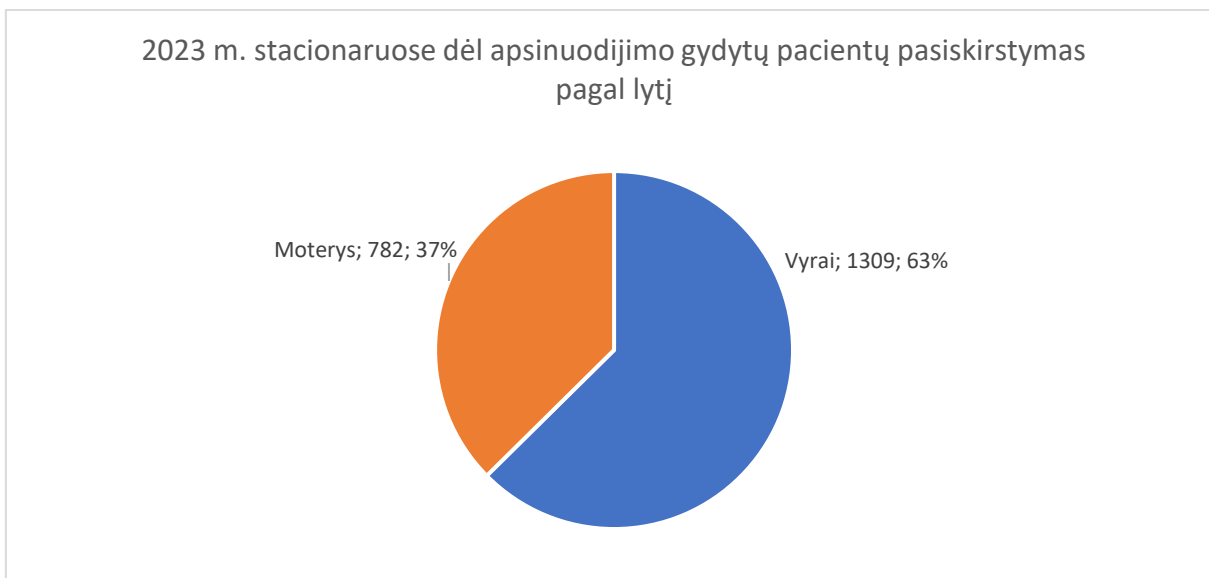

3 pav. Ambulatoriškai ir stacionariai dėl apsinuodijimų gydytų pacientų skaičiaus pokytis 2019-2023 metais

2019-2023 metais stacionaruose dėl apsinuodijimų gydytų vaikų ir suaugusiųjų skaičiaus pokytis matomas 4 paveiksle.

4 pav. Stacionarinėse ASPĮ dėl apsinuodijimų gydytų pacientų (vaikų ir suaugusiųjų) skaičiaus pokytis 2019-2023 metais

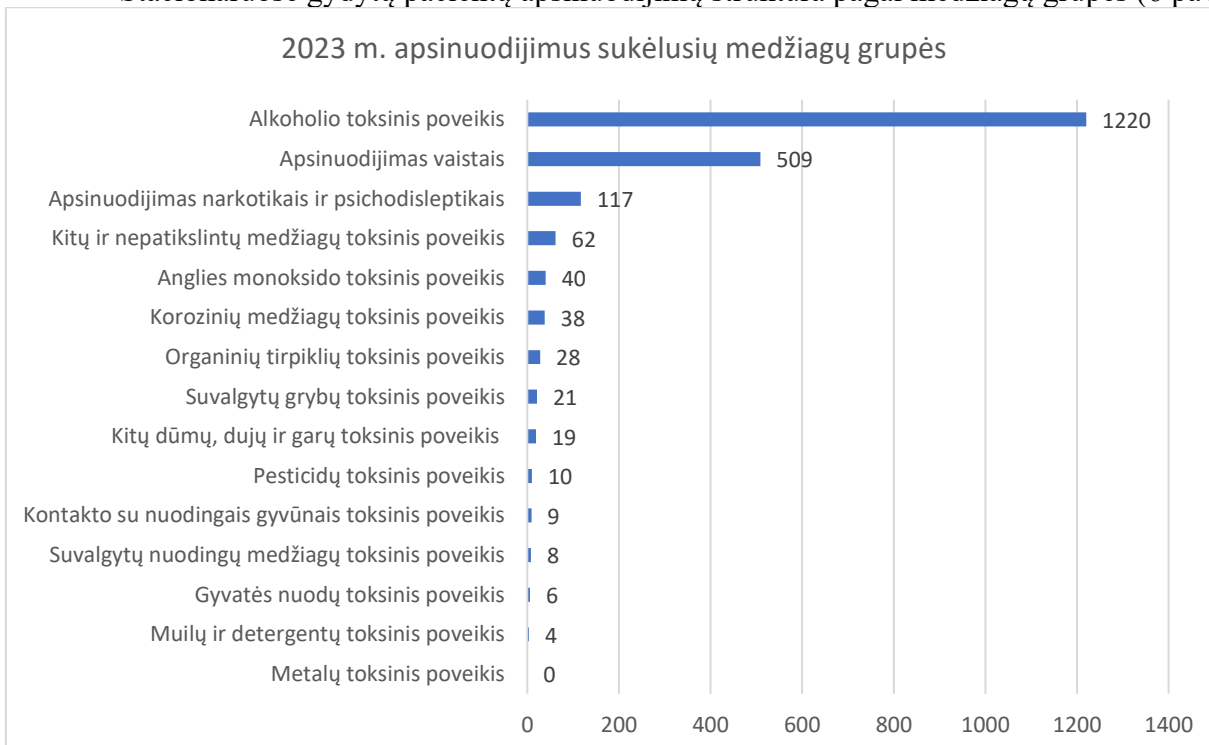

5 pav. Stacionarinėse ASPĮ dėl apsinuodijimų 2023 m. gydytų pacientų pasiskirstymas pagal lytį

2023 metais stacionaruose dėl apsinuodijimų gydytas 2091 pacientas, iš jų 63 proc. apsinuodijusių vyrai, 37 proc. – moterys.

Stacionaruose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas pateikta 5 paveiksle. Didžiąją dalį apsinuodijusių sudarė apsinuodiję alkoholiu pacientai (58 proc.), sekanti pagal dydį (24 proc.) apsinuodijusių pacientų grupė, kuriai buvo teiktos stacionarinės sveikatos priežiūros paslaugos – tai pacientai, apsinuodiję vaistais.

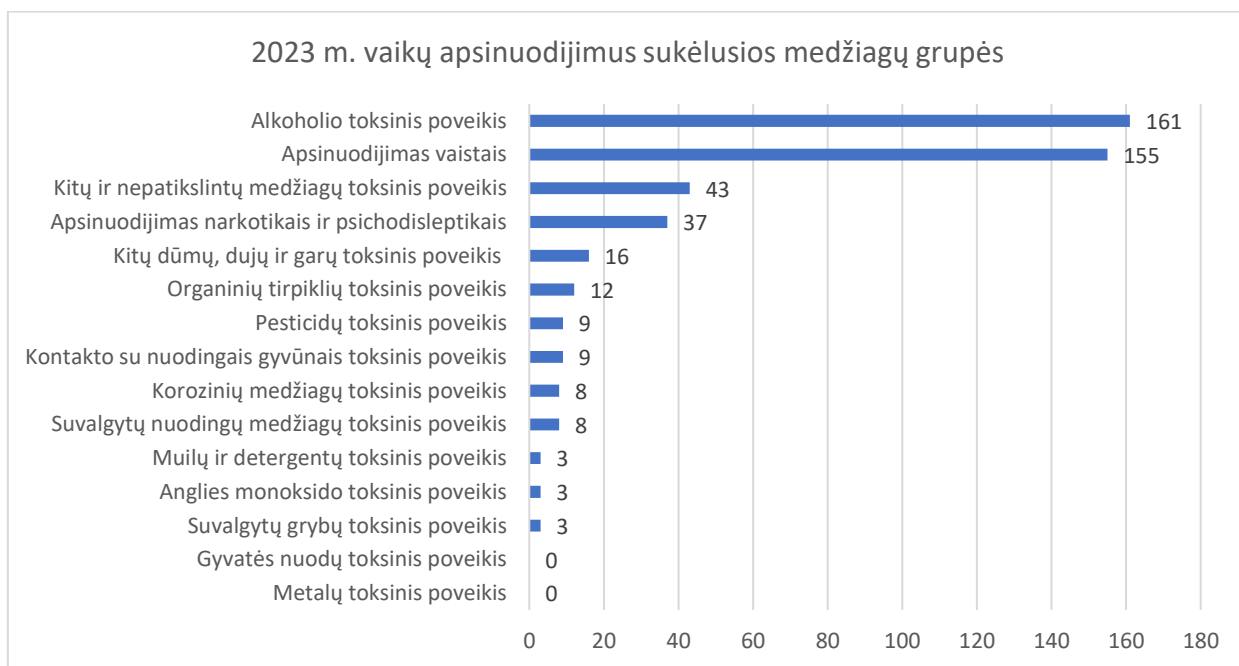
Stacionaruose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes (6 pav.):

6 pav. 2023 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes

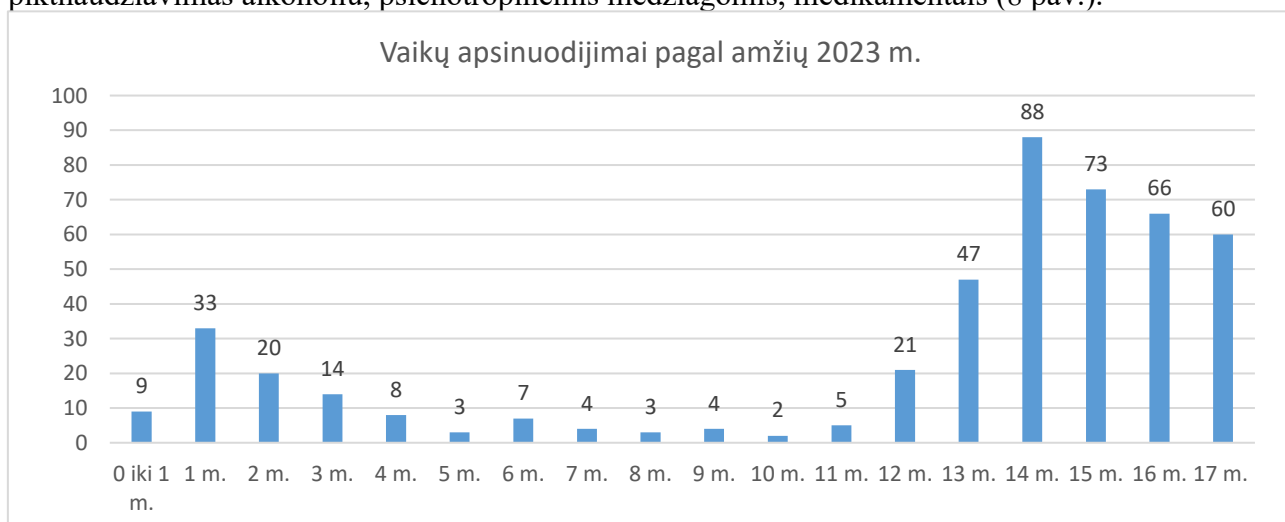
Vaikų apsinuodijimai

2023 m. stacionarinėse ASPĮ gydyti 467 vaikai iki 18 m. amžiaus. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas matoma 7 pav. Vaikų apsinuodijimų tarpe, kaip ir bendroje apsinuodijimų struktūroje, didžiąją dalį sudaro apsinuodijimai vaistais ir alkoholiu. Apsinuodijimai alkoholiu sudarė 34, vaistais – 33 proc. nuo bendro vaikų apsinuodijimų skaičiaus.

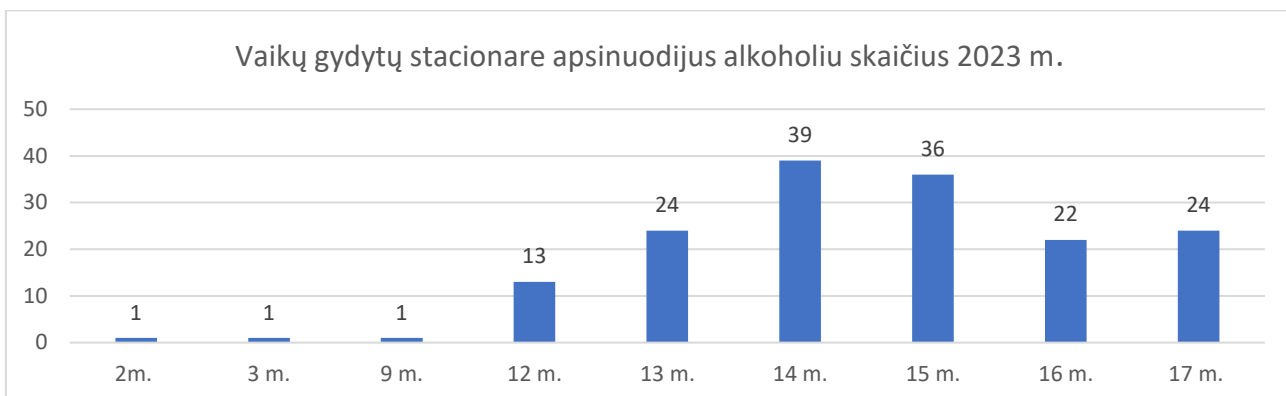
7 pav. 2023 m. vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes

Dažniausiai vaikai apsinuodija amžiaus grupėse iki vienerių ir nuo vienerių iki trejų metų. Tai siejama su šio amžiaus vaikų elgesio ypatumais, kuomet jie tyrinėja aplinką viską ragaudami. Vyresniame amžiuje apsinuodijimų tolygiai mažėja, kol nuo 12-13 metų vėl stebima apsinuodijimų skaičiaus augimo tendencija. Apsinuodijimų didėjimą šioje amžiaus grupėje lemia piktnaudžiavimas alkoholiu, psichotropinėmis medžiagomis, medikamentais (8 pav.).

8 pav. 2023 m. dėl apsinuodijimų gydyti vaikai pagal amžių.

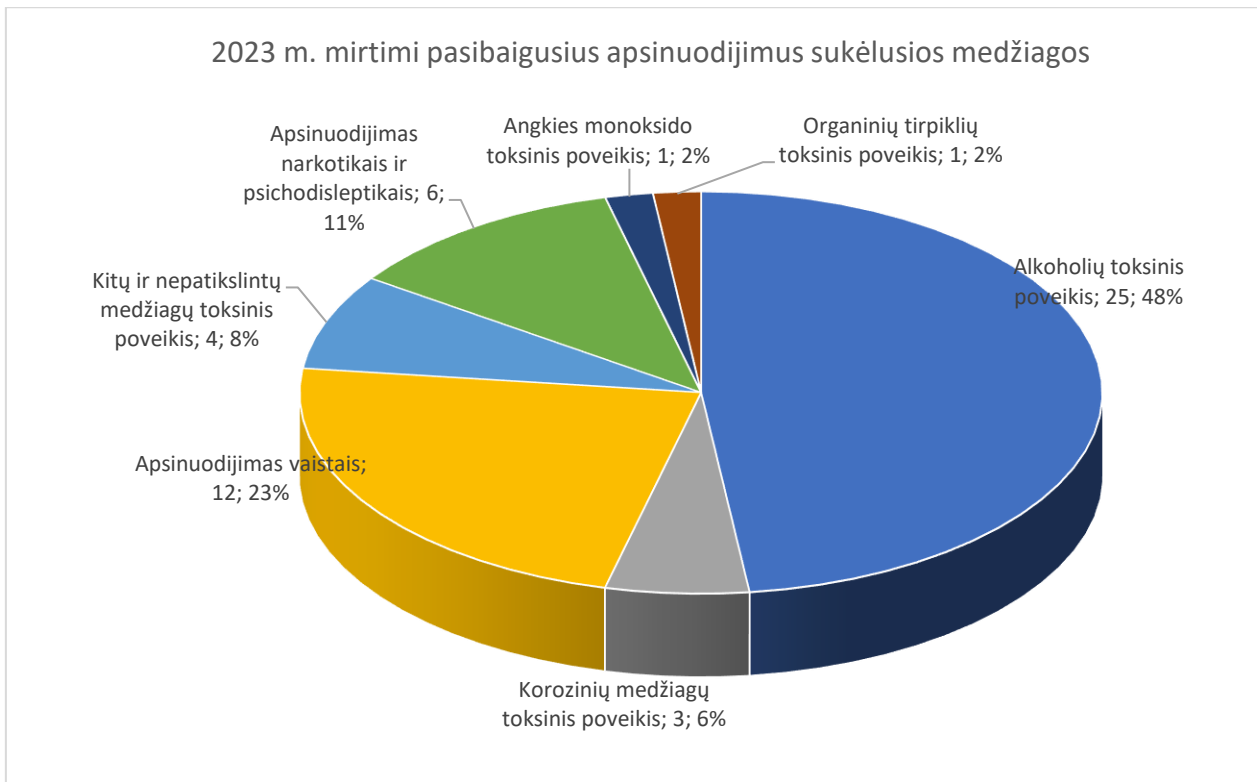
2023 metais stacionaruose gydytas 161 alkoholiu apsinuodijęs vaikas. 9 – 17 m. amžiaus nepilnamečiai pradeda piktnaudžiauti alkoholiu, 2-3 metų vaikai alkoholio paragauja atsitiktinai.

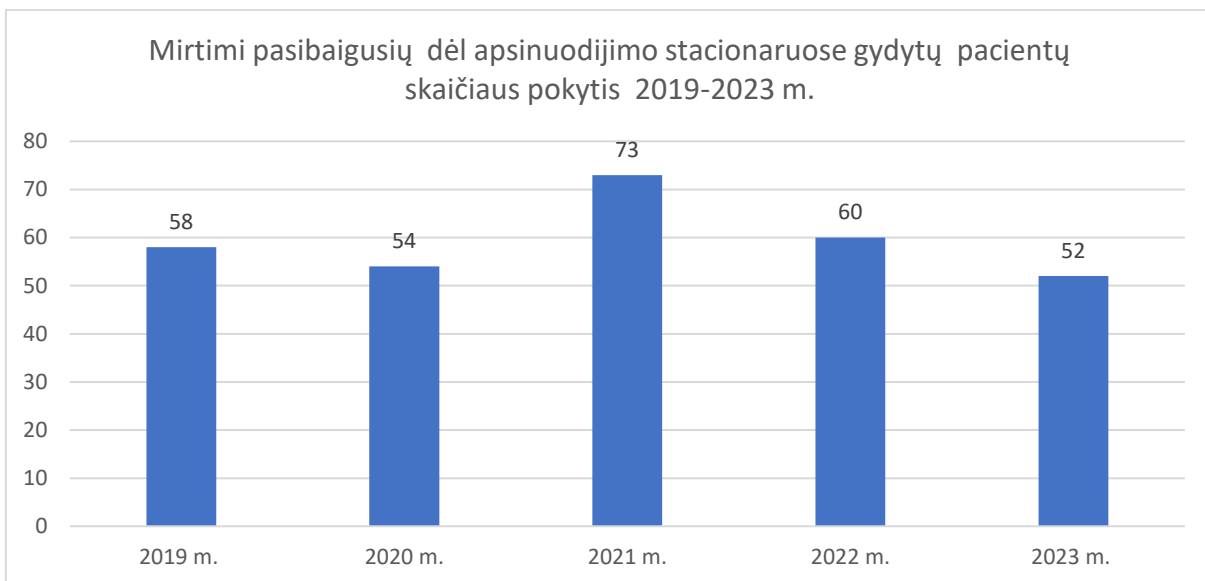
9 pav. 2023 m. stacionaruose gydyti alkoholiu apsinuodiję vaikai

2023 m. Lietuvos stacionarinėse ASPĮ registruoti mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai

2023 m. registruota 52 mirtimi pasibaigusiu apsinuodijimo atvejų. Pagal VLK TLK-10 kodus 2023 metais mirtinus apsinuodijimus sukėlė: alkoholių toksinis poveikis – 32, apsinuodijimai vaistais – 12, apsinuodijimas narkotikais ir psichodisleptikais – 3, korozinių medžiagų toksinis poveikis – 2, organinių tirpiklių toksinis poveikis – 1, anglies monoksido toksinis poveikis – 1, kitų ir nepatiksintų medžiagų toksinis poveikis – 1.

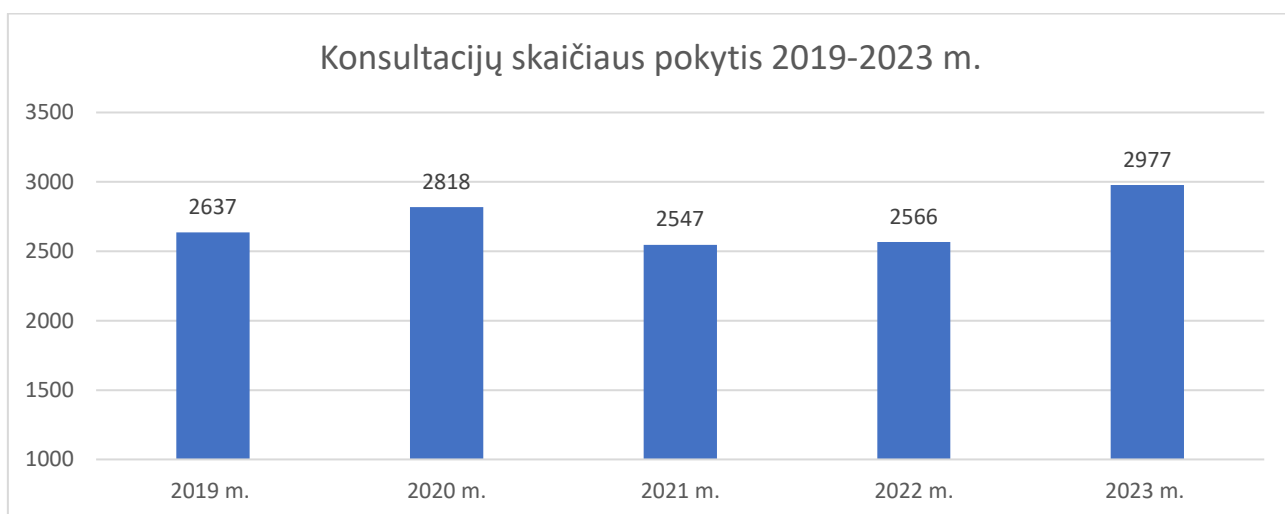
10 pav. 2023 m. mirtimi pasibaigusius apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

11 pav. Stacionaruose dėl apsinuodijimo gydytų mirusių pacientų skaičiaus pokytis 2019 – 2023 metais

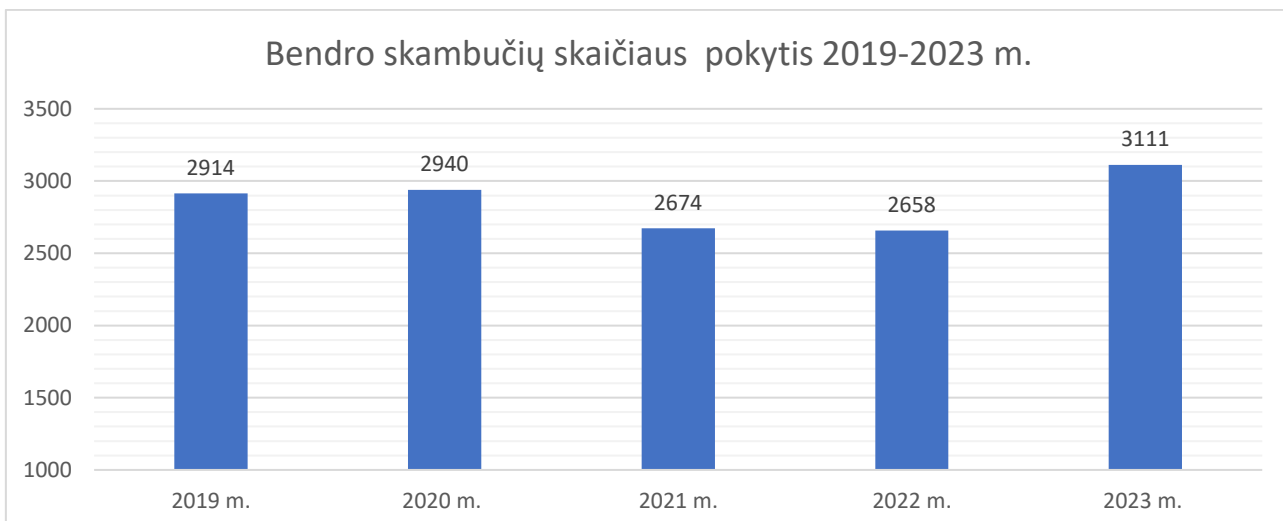
Konsultacijos apsinuodijimų klausimais

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2023 metais suteikė 2 977 konsultacijas telefonu gyventojams ir specialistams. Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2019 – 2023 metais matomas 12 paveiksle:

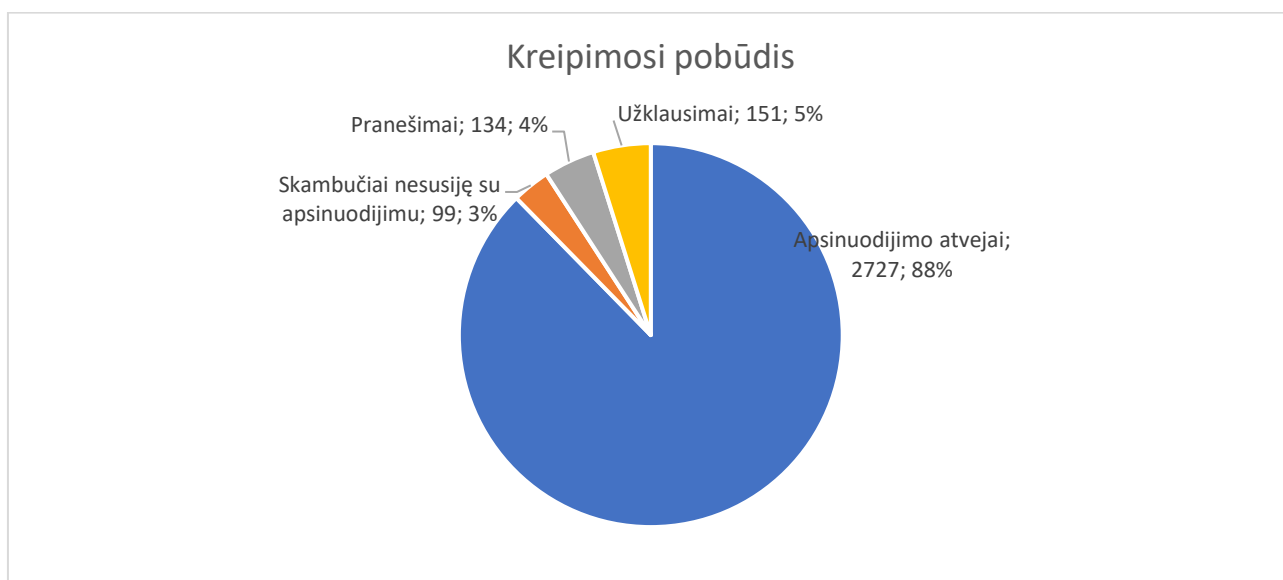
12 pav. Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2019-2023 metais.

Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai taip pat registruoja asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų pateikiamą informaciją apie apsinuodijimo atvejus, kuomet buvo teiktos sveikatos priežiūros paslaugos. Atsižvelgiant į tai, bendras registruotų skambučių skaičius 2023 metais buvo 3111 (iš ASPĮ gauti 134 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus).

13 pav. Bendras konsultacijų ir pranešimų skaičius 2019 – 2023 m.

Skambučių pobūdis pagal kreipimosi priežastį: apsinuodijimo atvejais kreiptasi 2727 kartus (88 proc.), užklausimai –151 (5 proc.), pranešimai apie apsinuodijimo atvejį – 134 (4 proc.) skambučiai nesusiję su apsinuodijimu 99 (3 proc.), (14 pav.).

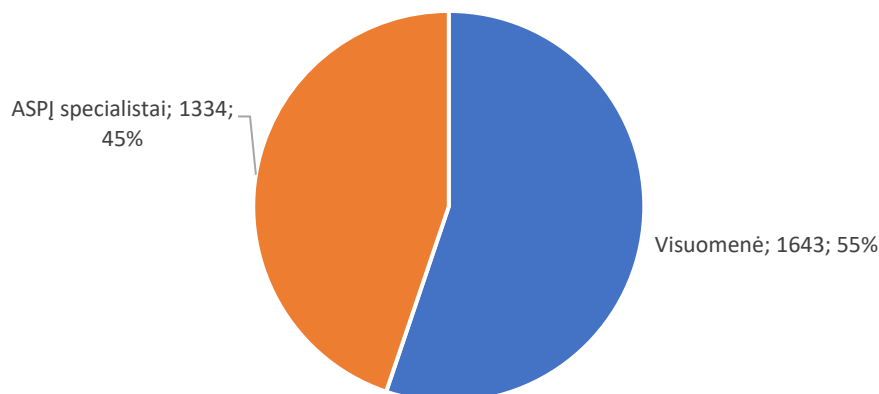

14 pav. Skambučių telefonu pobūdis pagal kreipimosi priežastį

Skambučių struktūrinis pasiskirstymas rodo, kad dažniausiai į Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių skambinama pasitarti apie galimą pavojų sveikatai, esant konkrečiam apsinuodijimui, dėl gydymo taktikos bei sužinoti apie konkrečios medžiagos toksiškumą.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistai dėl apsinuodijimo atvejų konsultuoti 1334 kartus (45 proc.), visuomenė – 1643 (55 proc.).

Suteiktos konsultacijos ASPĮ specialistams ir visuomenei

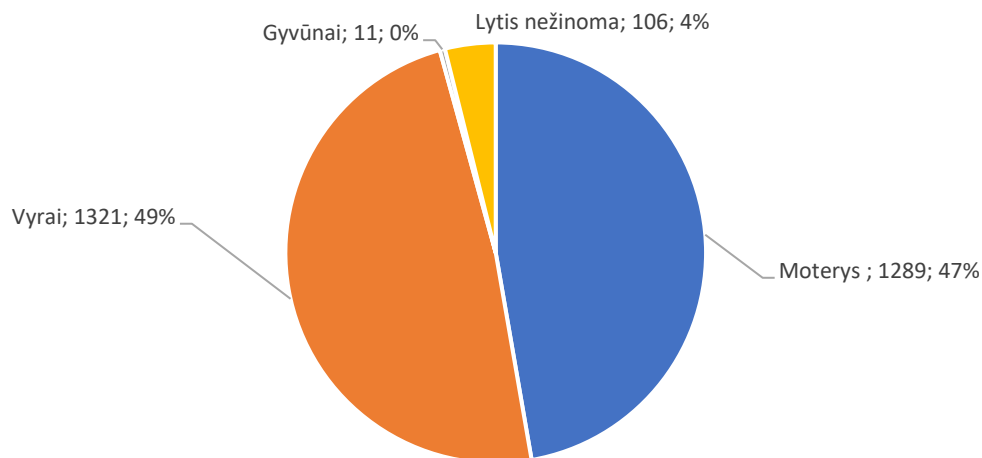

15 pav. Konsultacijų dėl apsinuodijimo gyventojams ir ASPĮ specialistams santykis

1321 kartus (49 proc.) skambinta apsinuodijus vyriškos lyties asmenims, 1289 (47 proc.) – moteriškos, 106 (4 proc.) atvejo apsinuodijusio lytis nepatikslinta.

Buvo suteikta 11 gydymo konsultacijų apsinuodijus gyvūnams (16 pav.).

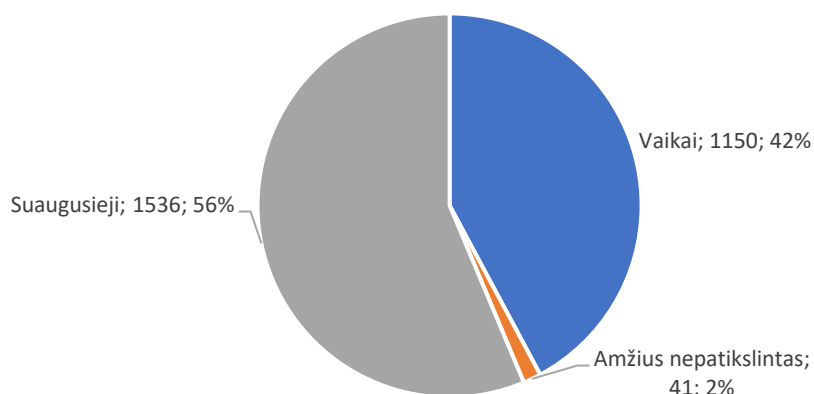
Konsultacijų dėl vyrų, moterų ir gyvūnų santykis

16 pav. Konsultacijų dėl vyrų, moterų ir gyvūnų apsinuodijimo santykis

Vertinant nukentėjusiuosius, dėl kurių buvo kreiptasi, dažniausiai buvo konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų. Šiais metais 1536 kartus konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų (56 proc.), dėl vaikų apsinuodijimo skambinta 1150 kartų (42 proc.), 41 (2 proc.) apsinuodijimų atvejais amžius nepatikslintas. (17 pav.).

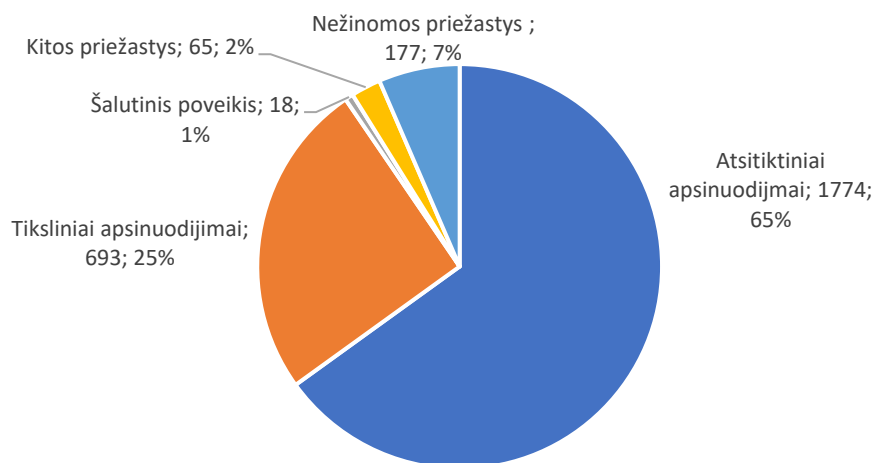
Apsinuodijusių pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

17 pav. Konsultacijų dėl apsinuodijimų vaikų ir suaugusių asmenų santykis

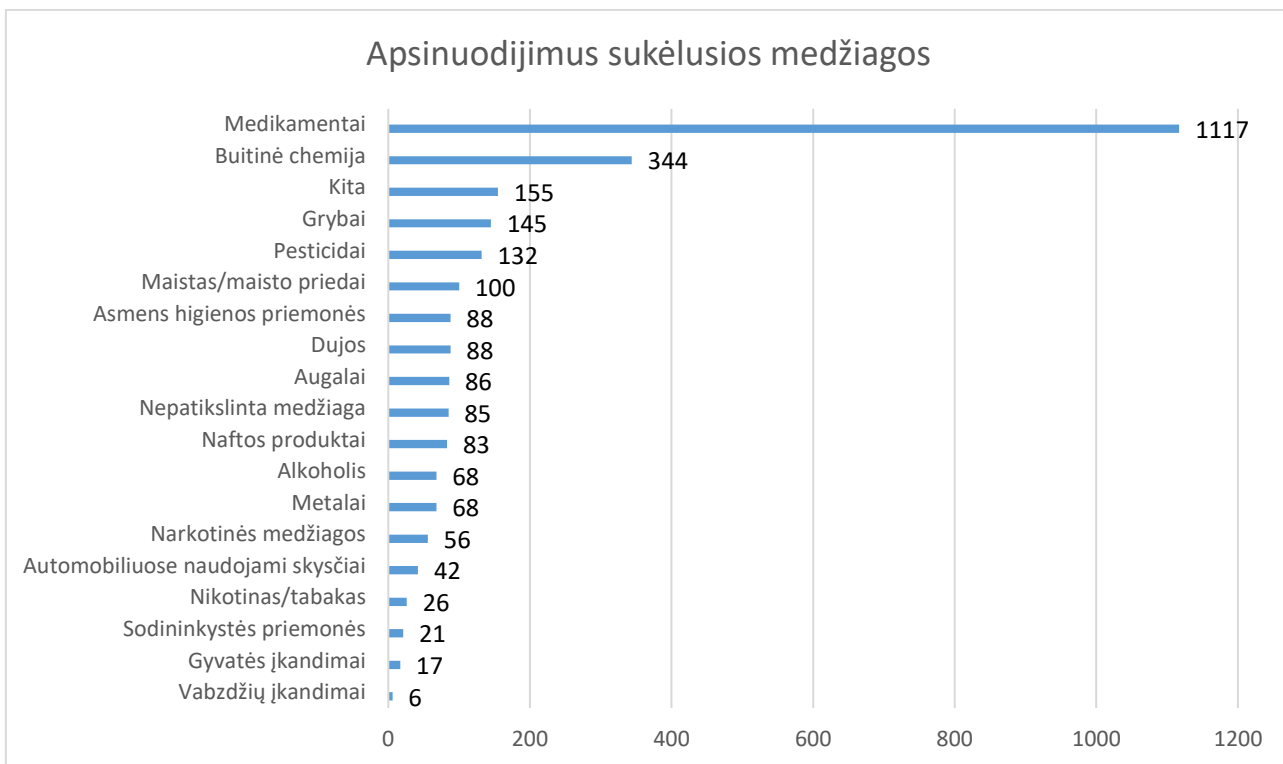
Pagal apsinuodijimo aplinkybes konsultacijos pasiskirstė taip: atsitiktinai apsinuodyta 1774 kartus (65 proc.), tiksliniai (suicidas, piktnaudžiavimas, savigyda) apsinuodijimai –693 (25 proc.), apsinuodijimo priežastys nežinomos 177 (7 proc.), šalutinis poveikis 18 (1 proc.), kitos priežastys 65 (2 proc.) (18 pav.).

Apsinuodijimų priežastys

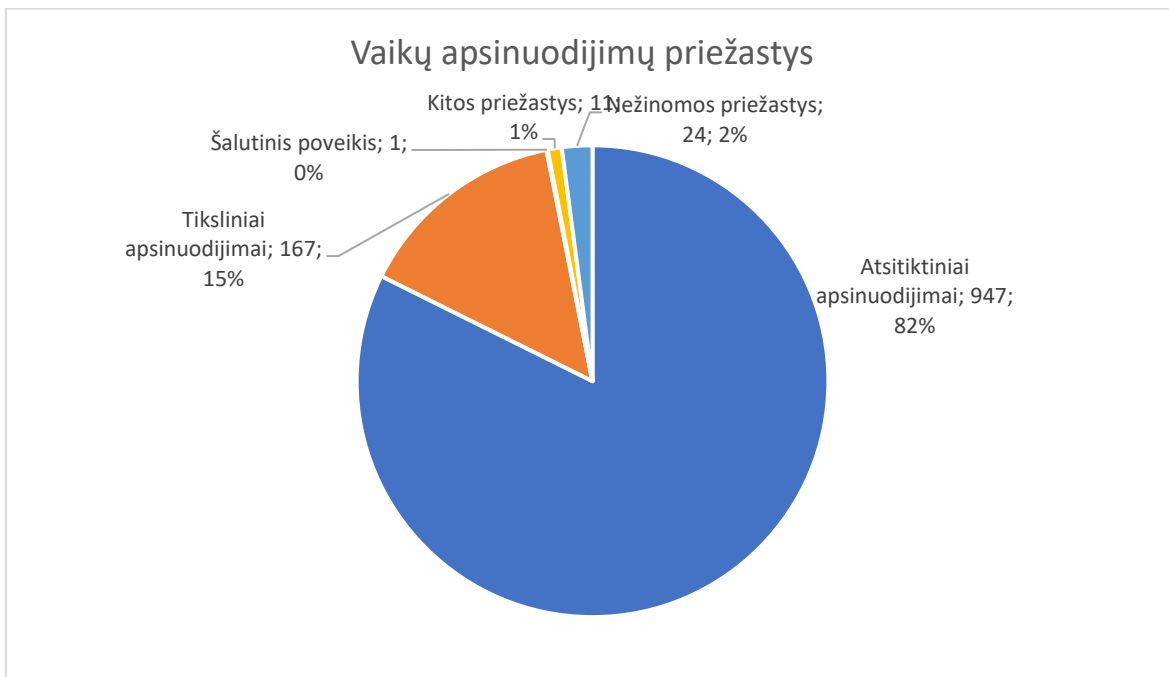
18 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo priežastis

2023 metais konsultuotis dėl apsinuodijimo atvejo skambinta 2 727 kartus. Dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų medikamentais, buitine chemija, kita medžiaga, pesticidais, maistu. Kitos apsinuodijimus sukėlusios medžiagų grupės pateiktos 19 pav.

19 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagas

2023 metais 1150 kartų konsultuota dėl vaikų apsinuodijimų. Iš jų atsitiktinai apsinuodijo 947 vaikai (82 proc.), tikslingai vaikai nuodijosi 167 kartus (15 proc.), 24 apsinuodijimų priežastys nežinomos (2 proc.), šalutinis medžiagų poveikis 1 atvejis, kitos priežastys – 11 atvejų (1 proc.) (20 pav.).

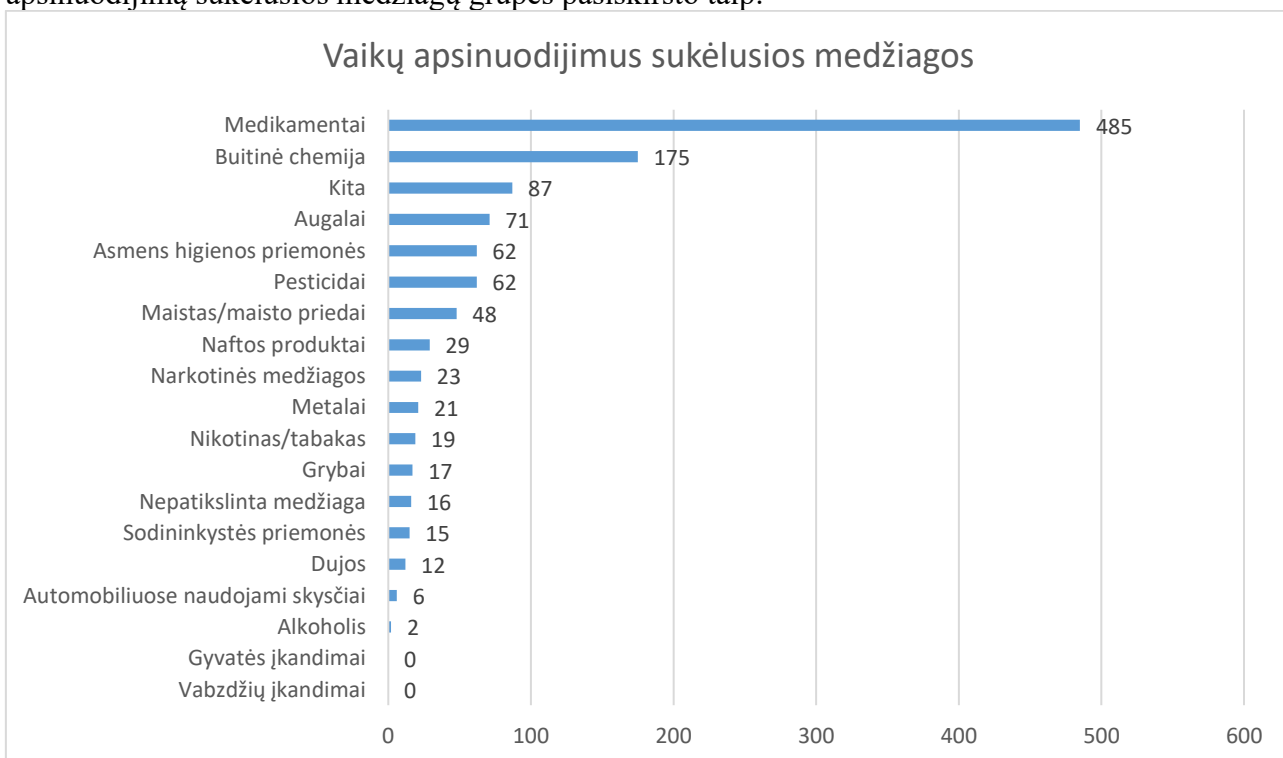
20 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo priežastis

Dažniausia patikslintų tikslinių vaikų apsinuodijimų priežastis – suicidiniai bandymai, jos sudaro 29 proc. (49 atvejai) tikslinių vaikų apsinuodijimų atveju. Apsinuodijimai dėl piktnaudžiavimo psichoaktyviomis medžiagomis vaikų tarpe – 30 atveju (18 proc.), savigyda – 15 atveju, likusių 74 tikslinių apsinuodijimų atveju priežastis nenurodyta (44 proc.)

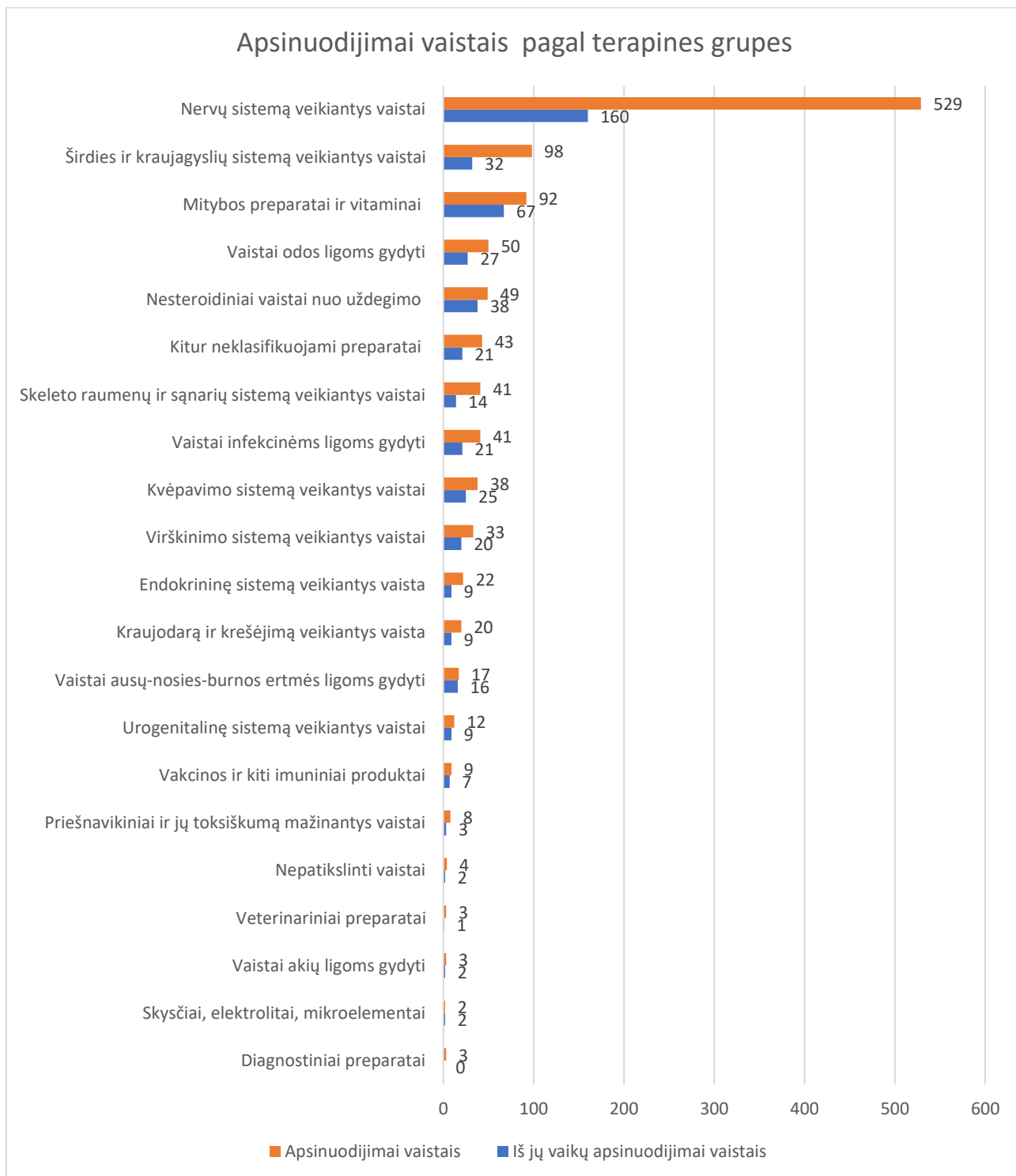
21 pav. Vaikų tikslinių apsinuodijimų struktūra pagal priežastis

Dažniausiai skambinta dėl vaikų apsinuodijusių medikamentais, buitine chemija, kitomis medžiagomis, augalais, asmens higienos priemonėmis, pesticidais (22 pav.) kitos apsinuodijimą sukėlusios medžiagų grupės pasiskirsto taip:

22 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagų grupes

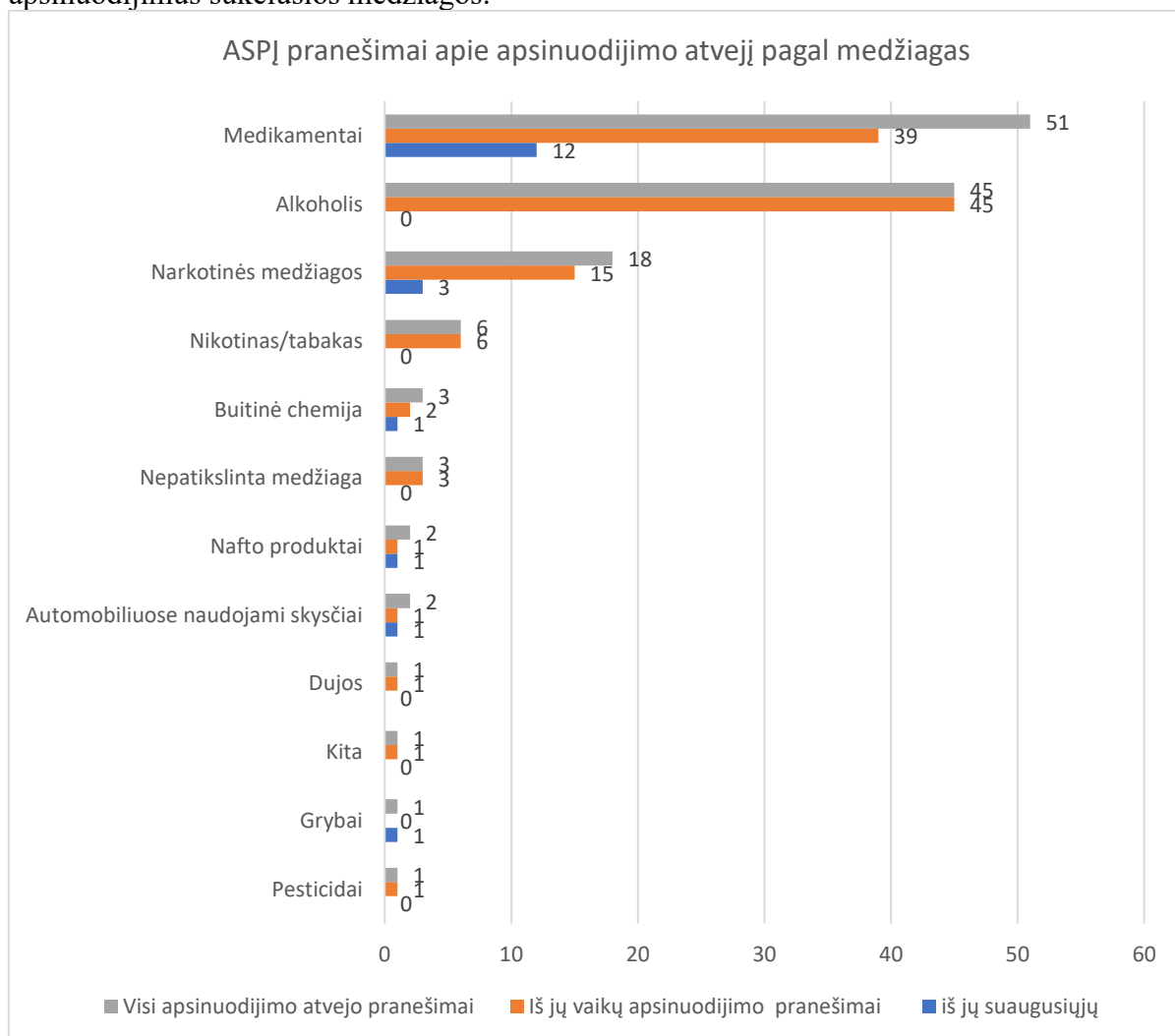
2023 m. konsultuota dėl 1117 asmenų apsinuodijusių vaistais. Išanalizavus turimus duomenis matyti, kad dažniausiai konsultuota dėl apsinuodijimo nervų sistemą veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais, širdies ir kraujagyslių sistemą veikiančiais vaistais ir vaikų apsinuodijimo nervų sistemą veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais, širdies ir kraujagyslių sistemą veikiančiais, bei kvėpavimo sistemą veikiančiais vaistais. Apsinuodijimai kitomis vaistų terapinėmis grupėmis matomi 23 paveiksle.

23 pav. 2023 m. apsinuodijimų struktūra pagal vaistų terapines grupes

FBAIS specialistai registruoja ASPĮ pateikiamą informaciją apie įstaigoje stacionarizuotus ir gydytus apsinuodijusius pacientus. 2023 metais gauti 134 pranešimai iš ASPĮ, 115 pranešimų dėl stacionaruose dėl apsinuodijimo gydytų vaikų, 19 – dėl suaugusiųjų. Dažniausiai pranešta apie stacionaruose gydytus medikamentais ir alkoholiu apsinuodijusius asmenis.

Pagal ASPĮ pateiktų pranešimų apie įtariamą ar nustatytą apsinuodijimą duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos:

24 pav. Pagal 2023 m. ASPĮ pranešimų duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

Apibendrinimas

Vadovaujantis VLK pateiktais duomenimis, 2023 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų asmenų dėl apsinuodijimų (T kodai – apsinuodijimai) skaičius – 2091 pacientas, iš jų 467 vaikai. Pagal VLK pateiktus duomenis vyrauja apsinuodijimai alkoholiu: 1220 asmenų gydyta stacionarinėse ASPĮ, iš jų – 161 vaikas. Antroje vietoje yra apsinuodijimai vaistais: 509 asmenys gydyti stacionarinėse ASPĮ, iš jų – 155 vaikai. Trečioje vietoje pagal stacionarizuotų asmenų skaičių yra apsinuodijimai narkotikais ir psichodisleptikais – 117 asmenų, iš jų 37 vaikai.

Analizuojant paskutinių 5 metų apsinuodijimų statistiką, stebima apsinuodijusių asmenų, gydytų stacionarinėse ASPĮ, skaičiaus mažėjimo tendencija. Apsinuodijusiems pacientams šiuo laikotarpiu suteiktų stacionarinių sveikatos priežiūros paslaugų sumažėjo nuo 2 341 atvejo 2019 metais iki 2 091 atvejo 2023 metais, t. y., 10,6 procentais. Nors lyginant su 2022 m., 2023 metais

asmens sveikatos priežiūros įstaigose suteikta 9 proc. daugiau stacionarinio gydymo paslaugų apsinuodijusiems asmenims.

Vertinant apsinuodijimus vaistais, stebimas teigiamas pokytis – kasmet apsinuodijimų vaistais mažėja. Stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose dėl apsinuodijimų vaistais gydytų pacientų skaičius 2023 m. lyginant su 2019 m. sumažėjo nuo 805 iki 509, t. y., 1,6 karto arba apie 36 procentais. Vidutiniškai 30 proc. apsinuodijusių vaistais pacientų sudarė vaikai.

Pagal VLK pateiktus duomenis 2023 m. registruoti 52 mirtimi pasibaigę apsinuodijimo atvejai, tai sudaro 2,4 proc. nuo bendro apsinuodijusių pacientų, gydytų stacionarinėse ASPĮ, skaičiaus. 2022 m. duomenimis mirtimi pasibaigę apsinuodijimai sudarė 3,3 proc. Įvertinus 2023 metų duomenis, stebimas mirtimi pasibaigusių apsinuodijimų skaičiaus sumažėjimas 0,9 proc.

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2023 metais priėmė 3111 skambučių, iš jų suteikta 2977 konsultacijos specialistams ir gyventojams, užregistruoti 134 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus iš ASPĮ.

Įvertinus 2019-2023 metų suteiktų konsultacijų apsinuodijimų klausimais skaičiaus pokyčius, nustatyta, kad 2023 metais lyginant su 2022 metais, konsultacijų skaičius padidėjo 14 proc. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų konsultacijos sudarė apie 45 proc., tuo tarpu apie 55 proc. konsultacijų suteikta gyventojams.

2023 metais dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų vaistais, buitine chemija, kitomis medžiagomis, grybais, pesticidais.